

XIVA XONLIGINING QIZIL ARMIYA TOMONIDAN TUGATILISHI. XXSR NING TASHKIL TOPISHI.

“SWOT” TEXNOLOGIYASI

S	KUCHLI TOMONLARI (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)	O	IMKONIYATLARI (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)
	<p>Turkiston General-gubernatorligi tugatilib, uning o'rnida Turkiston Avtonom Sovet Respublikasi tashkil etilgach, bolsheviklar Rossiya andozasidagi “xalq inqilobi”ni Turkistonda amalda bo‘lib kelayotgan xonliklarga ham joriy qilishni (aniqrog‘i uni eksport qilishni) ko‘zlay boshladi. Shu maqsadda 1920-yil 2-fevralda Xiva xonligida ham sun‘iy inqilob amalga oshirilib, oxirgi Xiva xoni Said Abdullaxon hokimiyati ag‘darib tashlandi va 1920-yil 26-aprelda Xorazm Xalq Sovet Respublikasi (XXSR) e‘lon qilindi.</p>		<p>XXSRda yangi Konstitutsiya qabul qilinib, keng ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy islohotlar amalga oshirila boshlandi. XXSR hukumati madaniy-ma‘rifiy va sog‘liqni saqlash ishlariga ham katta e‘tibor qaratdi. 1920-yil bahorida respublikada yangi tipdagi maktablar tashkil qilina boshlandi. 1921-yil sentyabrda Xivada ochilgan xalq dorilfununi respublika madaniy hayotida katta voqea bo‘ldi.</p>
W	KUCHSIZ TOMONLARI (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)	T	TO‘SIQ VA MUAMMOLAR (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)
	<p>XXSR mavjud bo‘lgan qariyb 5 yil davomida bolsheviklar tomonidan XXSR MIK raislari va hukumat boshliqlarining har biri 10 martadan o‘zgartirildi. Xorazmda o‘tkazilgan bunday davlat to‘ntarishlari oqibatida o‘zbek xalqining ko‘plab asl farzandlari qatag‘on qilindi. XXSRda iqtisodiy siyosat va xo‘jalik sohasidagi islohotlar ziddiyatli tarzda kechdi. Soliqning og‘ir yuki savdogarlar, sudxo‘rlar va yirik yer egalarining zimmasiga to‘g‘ri keldi.</p>		<p>Lekin bu islohotlar mavjud ijtimoiy-siyosiy vaziyatdan kelib chiqib emas, balki Moskva bolsheviklari andozasi va ko‘rsatmasi asosida ko‘r-ko‘rona amalga oshirilgani bois aksariyat hollarda teskari natijalarni berdi. XXSR 1924-1925-yillarda o‘tkazilgan ma‘muriy-hududiy davlat chegara-lanishi natijasida tugatilib, yangi tuzilgan O‘zSSR tarkibiga qo‘shib yuborildi.</p>

“T” – TEXNOLOGIYASI

Mavzuga doir sanalar	Sanaga tegishli voqealar
1917-yil 5-aprelda	Xiva xoni Asfandiyorxon Yosh xivaliklar partiyasining islohot to‘g‘risidagi manifestiga imzo chekdi.
1917-yil 8-aprelda	Xivada xon huzurida Majlis va Nozirlar Sho‘rosi tashkil topdi.
1917-yil noyabrda	Asfandiyorxon rus kazaklari yordamida Majlisni butunlay tugatdi.
1918-yilda	Junaidxon Xiva xonligi qurolli kuchlari qo‘mondoni qilib tayinlandi.
1918-yil 30-oktyabrda	Asfandiyorxon o‘ldirildi. Taxtga marhum xonning katta akasi Said Abdullaxon o‘tirdi.
1919-yil 9-aprelda	Taxta qishlog‘ida Junaidxon bilan sovet hokimiyati vakillari o‘rtasida shartnoma imzolandi.
1920-yil 1-fevralda	Xiva bosib olindi. Said Abdullaxon taxtdan voz kechdi. Junaidxon janglar bilan Qoraqumga chekindi.
1920-yil 26 – 30-aprelda	Butunxorazm xalq vakillari I qurultoyida Xorazm Xalq Sovet Respublikasi tuzildi.
1923-yil 17 – 20-oktyabrda	Butunxorazm xalq vakillarining IV qurultoyi XXSRni XSSRga aylan- tirish to‘g‘risida qaror qabul qildi.
1924-yil oxirida	Markaz tomonidan mustaqil davlatlar bo‘lgan XXSR va BXSР tugatildi.

BUXORO AMIRLIGINING QIZIL ARMIYA TOMONIDAN TUGATILISHI. BXSР NING TASHKIL TOPISHI.

“SWOT” TEXNOLOGIYASI

S	KUCHLI TOMONLARI (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)	O	IMKONIYATLARI (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)
	<p>1920-yil 6–8-oktabrda amirning yozgi saroyi – Sitorai-Mohi Xosada chaqirilgan Butunbuxoro xalq vakillarining I qurultoyida Buxoro Xalq Sovet Respublikasi (BXSР) tuzilganligi tantanali ravishda e’lon qilindi. Yosh buxoroliklar partiyasining yetakchisi Fayzulla Xo’jayev yangi hukumat – BXSР Nozirlar Sho’rosining raisi, Abdulqodir Muhitdinov Butunbuxoro Markaziy Inqilobiy Qo’mitasi (Markaziy revkom) raisi bo’ldi. BXSР davlat tuzumi jihatidan xalq demokratik hokimiyati edi. Uning zimmasiga qisqa muddat ichida o’rta asrlardan meros qolgan amir Buxorosini demokratik davlatga aylantirishdek tarixiy vazifani bajarish tushdi.</p>		<p>1921-yil 18–23-sentabrda bo’lgan Butunbuxoro xalq vakillarining II qurultoyida demokratik ruhdagi BXSР Konstitutsiyasi qabul qilindi. Yosh davlat yetakchisi Fayzulla Xo’jayev murakkab va og’ir sharoitda ishlashga majbur bo’ldi. U dastlabki kunlardan oq mustaqil siyosat yuritishga, sovet Rossiyasi va xorijiy davlatlar bilan teng huquqli aloqalar o’rnatishga harakat qildi. 1922-yili u Berlinga nemis banklari va chet el savdo kompaniyalari bilan mustaqil shartnoma tuzishga bordi.</p>
W	KUCHSIZ TOMONLARI (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)	T	TO’SIQ VA MUAMMOLAR (hokimiyat va shart-sharoitga nisbatan)
	<p>Biroq BXSР hukumati ichida siyosiy bo’linishlar kuchaydi. Bir tomondan, Buxoro Kommunistik partiyasi ichidagi “so’l” va “o’ng” kommunistlarga qarshi g’oyaviy jihatdan kurash olib borishga to’g’ri kelsa, ikkinchi tarafdin, RSFSР va uning favqulodda organlari bo’lgan Turkkomissiya, Turkbyuro, Turkfront, O’rta Osiyo byurosi, O’rta Osiyo Iqtisodiy Kengashi yosh “mustaqil” davlat yetakchisining har bir qadamini sergaklik bilan nazorat qilib turar edi. Shunday bo’lishiga qaramasdan Fayzulla Xo’jayev, Abdulqodir Muhitdinov, Fitrat, Otaulla Xo’jayev singari arboblار hukumatda demokratik yo’l tutib, mo’tadil maqomda turdilar.</p>		<p>Buxorodagi demokratik o’zgarishlarga mamlakat tashqarisidan tazyiq tobora kuchayib bordi. 1923-yil yoz va kuzida tashqi kuchlar tazyiqi bilan Fayzulla Xo’jayevning yaqin safdoshlari bo’lgan Fitrat, Otaulla Xo’jayev, Sattor Xo’jayev, Muinjon Aminov, Qori Yo’ldosh Po’latov va boshqa nozirlar hukumat tarkibidan chiqarildi hamda Buxorodan surgun qilindi. Buxoro hukumati Moskva va Toshkentning “kommunistcha sabog’”ni olgan “tajribali sovet xodimlari” bilan to’ldirildi. Hukumatda Turkiston ASSRdan yuborilgan komissarlarning ta’siri tobora kuchayib bordi. Jamiyat tobora siyosiylashdi.</p>

“T” – TEXNOLOGIYASI

Mavzuga doir sanalar	Sanaga tegishli voqealar
1917-yil 7-aprelda	Buxoro amiri Sayid Olimxon Buxoroda turli islohotlar o‘tkazish to‘g‘risidagi farmonni imzoladi.
1918-yil 25-martda	sovet Turkistoni bilan Buxoro amirligi o‘rtasida Qiziltepa bitimi imzolandi.
1920-yil 12-avgustda	M.V.Frunze amirlikni tugatish maqsadida Samarqand-Buxoro guruhi (fronti)ni tuzish haqida buyruq berdi.
1920-yil 2-sentabrda	Buxoroda amir hokimiyati ag‘darildi va Yosh buxoroliklar hokimiyat tepasiga kelishdi.
1920-yil 6–8-oktabrda	Butunbuxoro xalq vakillarining I qurultoyida Buxoro Xalq Sovet Respublikasi tuzildi.
1921-yil 18–23 sentabrda	Butunbuxoro xalq vakillarining II qurultoyida BXSR Konstitutsiyasi qabul qilindi.
1924-yil 18–20-sentabrda	Butunbuxoro xalq vakillarining V qurultoyida BXSR BSSRga aylantirildi.
1881–1944-yillar	Buxoro hukmdori Amir Sayid Olimxon yashgan yillar.
1875–1934-yillar	Abdolvohid Burhonov-Munzim yashab o‘tgan yillar.
1878–1954-yillar	Sadriddin Ayniy hayot-faoliyati yillari
1886–1938-yillar	Birinchi o‘zbek professori Abdurauf Fitrat yashab o‘tgan yillar
1896–1938-yillar	Davlat va jamoat arbobi Fayzulla Xo‘jayev hayoti va faoliyati yillari.

“T” TEXNOLOGIYASI

